

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 9.2.2005
COM(2005) 37 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

**Az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiájának 2005. évi felülvizsgálata:
Előzetes összegzés és irányadás a jövőre vonatkozóan**

{SEC(2005) 225}

TARTALOM

<i>Előszó</i>	3
<i>I. rész: Fenntartható fejlődés –mi forog kockán?</i>	6
1. <i>Bevezetés</i>	6
2. <i>Az Európai Unió fenntartható fejlődésre vonatkozó megközelítése</i>	7
3. <i>Miért van szükség felülvizsgálatra?</i>	8
4. <i>Az elért haladás összegzése</i>	9
<i>II. rész: A kihívásoknak való megfelelés</i>	18
5. <i>Irányadás a jövőre vonatkozóan</i>	18
5.1. <i>Az Európai Unió fenntartható fejlődés stratégiája alapelveinek megerősítése</i>	18
5.2. <i>A politikai döntéshozatal és a politikai koherencia új megközelítésének</i> <i>megerősítése</i>	18
5.3. <i>A legfontosabb, nem fenntartható tendenciákra való összpontosítás</i> <i>folytatása és a nem fenntartható tendenciák közötti kapcsolat részletesebb</i> <i>feltárása.</i>	19
5.4. <i>Célkitűzések, célok és mérföldkövek kialakítása</i>	20
5.5. <i>A hatékony ellenőrzés biztosítása</i>	21
5.6. <i>Az elkötelezettség megerősítése és az állami, valamint magán szereplőkkel</i> <i>való együttműködés minden szintre kiterjedő javítása</i>	21
6. <i>A következő lépések</i>	21

Előszó

A fenntartható fejlődés az Európai Unió alapvető célkitűzése, azonban egyúttal olyan globális kihívás is, amellyel partnereinknek az egész világon szembe kell nézniük. A jelenség olyan kérdéseket vet fel, hogy miként egyeztethető össze a gazdasági fejlődés, a társadalmi kohézió, észak és dél egyenlősége, valamint a környezetvédelem. Jelentőségét az EU-Szerződésbe, valamint az Alkotmányba való belefoglalása is tükrözi, ami az Uniót egy olyan kihívás elé állítja, miszerint az „Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul”.

A gyors demográfiai változásoknak köszönhetően az elkövetkező évtizedek hatalmas és egyre növekvő nyomást jelentenek a világ erőforrásaira, az éghajlatváltozás vonatkozásában az időjárásra, a természeti erőforrásokra, a biológiai sokféleségre, illetve az észak és dél közötti jóléti szakadéokra. Még ma meg kell tennünk a megfelelő lépéseket, ha a holnap számára meg akarjuk őrizni a gazdaság, társadalom és környezet kényes egyensúlyát, amely meghatározza létünket a Földön.

Európa jövőjét csakis ebben a globális összefüggésrendszerben szabad vizsgálni. Az EU eddig is jelentős erőfeszítéseket tett a fenntartható fejlődés belföldön és világszerte történő támogatása érdekében. Megelőző megközelítést alkalmazva az EU a környezetvédelem és a társadalmi kohézió szükségleteit innovációs, növekedési és munkahelyteremtő lehetőségekké alakíthatja át. A fenntartható fejlődés stratégia (FFS) felülvizsgálatának segítségével felidézzük kötelezettségvállalásainkat, hogy gazdaságaink és társadalmaink szükséges szerkezeti változásait jobban meg tudjuk határozni, és előremutató tervet dolgozunk ki annak érdekében, hogy e változási folyamatot mindenki számára jobb életminőséget biztosító irányba kormányozzuk.

Annak érdekében, hogy meg tudjunk felelni e kihívásnak, az Unió részéről összehangolt intézkedésekre és hatékony irányításra van szükség, az olyan megoldások átgondolása céljából, amelyek Európa és a világ lakosai számára tartós eredményt hoznak.

Ezért az új évezred elején az Európai Unió nagyszabású, változásra irányuló napirendet tűzött maga elé annak biztosítása érdekében, hogy végre szembenézzünk a nem fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti tendenciákkal. A fokozottan dinamikus és versenyképes, tudásalapú gazdaság létrehozása érdekében 2000-ben a lisszaboni stratégia céltudatos ütemtervet fogalmazott meg a gazdasági és szociális reformok vonatkozásában. A fenntartható fejlődés átfogó stratégiájának végrehajtása 2001-ben, a göteborgi Európai Tanácson vette kezdetét, amelynek külpolitikai vonatkozásait 2002-ben Barcelonában határozták meg, a 2002 nyarán megrendezésre került ENSZ fenntartható fejlődés világszintű csúcstalálkozót megelőzően. E lépések következményeként a kötelezettségvállalások teljesítése érdekében fontos határozatokat és intézkedéseket

fogadtak el. Mindezek ellenére azonban nem tapasztalható elegendő előrehaladás; a nem fenntartható tendenciák visszafordulásának kezdete még várat magára, és továbbra is igen magas a nemzetközi szintű kockázat.

Az új Bizottság és az új Európai Parlament párhuzamos hivatalba lépése megfelelő alkalmat szolgáltat az előrelépés értékelésére és a változás ütemének fokozására irányuló törekvésekre.

Az első lépéseket már megtettük. A Bizottság javaslatot tesz az Unió következő öt évre szóló stratégiai célkitűzéseire, s megerősítette a fenntartható fejlődéssel szembeni elkötelezettségét. Nemrégiben tett javaslatot a lisszaboni stratégia félidős értékelésére, annak érdekében, hogy az újragondolt lisszaboni menetrend növekedést serkentsen és munkahelyeket teremtsen – ez lehetővé teszi számunkra átfogó társadalmi és környezeti céljaink dinamikusabb gazdasági lendülettel való megvalósítását. Ekképpen a lisszaboni stratégia továbbra is nélkülözhetetlen eleme a Szerződésben meghatározott, a fenntartható fejlődést célzó átfogó célkitűzésnek: a jelen és a jövő generációinak jólétét és életkörülményeit fenntartható módon javítani. A Bizottság a félidős értékelésben a következőket erősítette meg: *"Mind a lisszaboni, mind a fenntartható fejlődés stratégia hozzájárul e cél megvalósításához. Azáltal, hogy egymást kölcsönösen erősítik, egymást kiegészítő intézkedéseket tűznek ki célul, különböző eszközöket alkalmaznak és eredményeiket eltérő időbeli távlatokban érik el."*

A lisszaboni stratégia felülvizsgálatát továbbá egy, a Bizottság által szintén jelenleg kezdeményezett, aktualizált Európai Szociális Menetrend egészíti ki. E menetrend kidolgozza azokat a szakpolitikákat, amelyek segítséget nyújtanak egy összetartóbb Európa, valamint a nem fenntartható tendenciákkal szemben tanúsított társadalmi modellünk további fejlődésének biztosításában. Ilyen módon szociális menetrendünk saját jogán járul hozzá a fenntartható fejlődés céljának eléréséhez.

E közlemény képviseli a Bizottság első lépését a fenntartható fejlődés stratégia 2005. évi felülvizsgálatát illetően. Ez a jelentés előzetesen összegzi a 2001 óta elért előrehaladást és a jövő vonatkozásában felvázol számos irányvonalat, amelyek meghatározzák a fenntartható fejlődés stratégia felülvizsgálatát, amelyet az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz egy külön közleményben nyújt be egy későbbi időpontban ez év folyamán. E közlemény alapját az elmúlt évről szóló eszmecsere képezi, beleértve az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság múlt év áprilisi véleményét és a múlt év októberében a Bizottság által kezdeményezett nyilvános konzultáció eredményét¹.

¹ E tevékenységek eredményeinek részletesebb összefoglalóját a SEC(2005) 225 bizottsági személyzeti munkadokumentum 1. és 2. része tartalmazza. A konzultáció eredményeit tartalmazó teljes bizottsági jelentés rövidesen hozzáférhető lesz a következő címen: http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm.

Az Európai Unió átfogó, hosszú távú elképzeléssel rendelkezik jövőjét illetően. Hiszünk dinamikus európai modellünk erejében és az értékekben, amelyeken nyugszik. Biztosítani fogjuk, hogy a jelen és a jövő nemzedékek ki tudják elégíteni szükségleteiket. Ez az alapvető célkitűzés áthatja valamennyi uniós politikát. A fenntartható fejlődés azonnali cselekvést igényel. Az Európai Unió rendelkezik a változtatáshoz szükséges képességekkel, ismeretekkel és alkotóerővel. Az európaiak és a világ minden más polgára számíthat az Unió elkötelezettségére, hogy fenntartható jövőt biztosítson mindannyiunk számára.

I. rész: Fenntartható fejlődés — mi forog kockán?

1. BEVEZETÉS

A fenntartható fejlődés — vagyis a jelen nemzedék szükségleteinek kielégítése anélkül, hogy azzal tönkretennénk a jövő nemzedékek lehetőségét arra, hogy kielégítsék majdani szükségleteiket — az Európai Unióról szóló szerződés² és az Alkotmány alapvető célkitűzése. Átfogó koncepció, amely minden uniós politikára, intézkedésre és stratégiára hatással van és amely megköveteli, hogy a gazdasági, környezetvédelmi és szociális politikákat egymást kölcsönösen erősítő módon alakítsák ki és hajtsák végre.

Egy gyorsuló ütemben globalizálódó világban egyértelmű politikai elkötelezettség szükséges a **dinamikus európai modell** jelenlegi és jövőbeni előmozdításához. A Bizottság szilárdan elkötelezett a fenntartható fejlődés iránt és pozitív napirendet kíván kialakítani a változás érdekében. Jövőnk Európában és a világban távlati elképzelést és a szakpolitikák széles körét átfogó intézkedéseket igényel. A Bizottság meg van győződve róla, hogy fokoznunk kell a prosperitást, a szolidaritást és a biztonságot annak érdekében, hogy jobb életminőséget biztosítsunk magunknak és az eljövendő nemzedékeknek. Több növekedésre, munkahelyre, tisztább és egészségesebb környezetre van szükségünk. Összetartóbb társadalom kell, ahol a prosperitás és a lehetőségek az Európai Unió egész területén és azon túl is elérhetők. Több újításra, kutatásra és oktatásra van szükségünk. Meg kell felelnünk globális felelősségvállalásainknak és teljesítenünk kell globális kötelezettségvállalásainkat. Jövőbeni prosperitásunk és életminőségünk attól függ, képesek és hajlandók vagyunk-e változtatni termelési és fogyasztási szokásainkon és elkülöníteni a gazdasági növekedést a környezetrombolástól.

Az e kérdéseket érintő intézkedések nem korlátozódhatnak csupán az Unióra. A fenntarthatóság továbbra is globális kihívást jelent. Ezért alapvető fontossággal bír, hogy az európai irányítást párhuzamos belső és külső irányvonalakkal valósítsuk meg. Mindez összeegyeztetett megközelítést tesz szükségessé és tükrözi azt, hogy a globalizáció és a problémák fokozódó összefüggése miatt az EU csak akkor képes teljes mértékben megvalósítani legfontosabb belső prioritásait, ha ugyanakkor a globális szintén is sikerrel jár. Hasonlóképpen, az EU azon képessége, hogy globális kötelezettségvállalásait valamennyi politikájában tükrözze, meghatározó jelentőséggel bír, ha tettekre akarja váltani a szavakat, fenntartva hitelességét mint a fenntartható fejlődés vezető ereje a világban.

Noha a jelenlegi Bizottság mandátuma 2009 végéig tart, egyértelműen köteles a politikák kialakítását illetően e dátumon túl tekinteni. Ha el akarjuk érni a jövőre vonatkozó céljainkat, nem szabad holnapig várnunk, azonnal kell cselekednünk. A távlati elképzelések megvalósítása azonnali, konkrét célkitűzéseket kíván, amelyek a megfelelő irányba állítják a hosszú távú tendenciákat és a kitűzött célok eléréséhez szükséges mechanizmusokat. A jelenlegi Bizottság máris megerősítette legfontosabb

² Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke.

stratégiai célkitűzései, a prosperitás, a szolidaritás és a biztonság jelentőségét a fenntartható fejlődést illetően³.

Az EU először 2001 júniusában fejezte ki elkötelezettségét a fenntartható fejlődés iránt. Az Európai Tanács **göteborgi** ülésén a Bizottság közleménye alapján fogadták el a fenntartható fejlődés stratégiát (FFS). 2002-ben a Bizottság egy második közleményt is nyilvánosságra hozott,⁴ amely a fenntartható fejlődés külpolitikai dimenzióira vonatkozott. Az Európai Tanács ezt **Barcelonában** hagyta jóvá. Ezek a szövegek képezik az alapját az EU átfogó fenntartható fejlődés stratégiájának. A Bizottság vállalta, hogy felülvizsgálja a stratégiát minden új Bizottság hivatali idejének a kezdetekor. Erre 2005 folyamán kerül majd sor az elmúlt négy év tapasztalatai alapján.

A felülvizsgált fenntartható fejlődés stratégia szükségszerűen tágabb megközelítést fog alkalmazni, amely rávilágít azokra a gazdaságban szükséges szerkezeti változásokra, amelyek a fenntarthatóbb termelési és fogyasztási minták felé történő elmozduláshoz és a nem fenntartható tendenciák felszámolásához szükségesek. A politikai döntéshozatalra vonatkozó új megközelítés további erősítésével a felülvizsgált stratégia megerősíti majd három dimenziójú megközelítési módját és biztosítani fogja a fenntartható fejlődés külső szempontjainak teljes integrációját és megerősítését. Továbbá megerősíti a 2007–2013 közötti pénzügyi tervre vonatkozó javaslatban tett kötelezettségvállalást, amely szerint az EU politikáinak vezérelve a fenntartható fejlődés lesz.

2. AZ EURÓPAI UNIÓ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSRE VONATKOZÓ MEGKÖZELÍTÉSE

A fenntartható fejlődés stratégia a következő elemekből áll:

Először, **átfogó képet ad arról, mi a fenntarthatóság**. A stratégia alapvető üzenete, hogy a fenntarthatóság gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi dimenzióinak végső soron kéz a kézben kell haladniuk, és egymást kölcsönösen erősíteniük kell. *„A fenntartható fejlődés pozitív távlati képet nyújt az Európai Uniónak egy olyan társadalomról, amely virágzóbb és igazságosabb, és amely tisztább, biztonságosabb és egészségesebb környezetet ígér — olyan társadalmat, amely jobb életminőséget nyújt nekünk, gyermekeinknek és unokáinknak.”*⁵ Elengedhetetlen a fenntartható fejlődés e három pillére fontosságának és összefüggéseinek megértése.

A stratégia második és vitathatóan a leginkább nagyratörő része **a politikai döntéshozatal módját** kívánja javítani, a politikai koherenciára és arra összpontosítva, hogy felhívja a figyelmet az ellentmondó célkitűzések között létrehozható kompromisszumokra, hogy ezáltal megalapozott politikai döntések születhessenek. Ez a döntések összes hatásának alapos vizsgálatát tételezi fel – beleértve az intézkedés elmaradásának lehetőségét is – nevezetesen a korai

³ COM(2005) 12., 2005.1.26.: „Stratégiai célkitűzések 2005-2009 — Európa 2010: Partnerség az európai megújulásért: prosperitás, szolidaritás és biztonság”.

⁴ COM(2002) 82., 2002.2.13.: „A fenntartható fejlődést célzó globális partnerség felé”.

⁵ COM(2001) 264., „Fenntartható Európát egy jobb világ érdekében: az Európai Unió fenntartható fejlődés stratégiája”, 2. o.

hatásvizsgálatot és azt, hogy az árak helyes kialakításával a megfelelő jelzéseket küldjük a piacnak. Azt is megköveteli, hogy az EU politikai döntéshozói figyelembe vegyék a globális összefüggéseket és aktívan mozdítsák elő a bel- és külpolitikák összhangját. Továbbá a tudományba és a technikába történő beruházásokat is ösztönzi, hogy támogassa a fenntartható fejlődéshez szükséges változtatásokat. A politikai döntéshozatal új megközelítése végül a kommunikáció javítását, valamint a polgárok és a vállalkozások mozgósítását is megköveteli.

Harmadszor, korlátozott számú olyan tendenciával is foglalkozik, amelyek **egyértelműen nem fenntarthatók**, úgy mint az éghajlatváltozás és az energiafelhasználás, a közegészségügy, a szegénység és a társadalmi kirekesztődés veszélyforrásai, a társadalmak elöregedése, a természeti kincsekkel való gazdálkodás, a talajhasználat és a közlekedés.

Végül, a globális dimenzió a nemzetközi célokra is kiterjed és azokra a kiemelt célkitűzésekre összpontosít, melyet az EU hozzájárulásaként határoztak meg a fenntartható fejlődés világszintű csúcstalálkozóján (WSSD). Ezek a globalizációval, a fenntartható fejlődés érdekében történő kereskedelemmel, a szegénység elleni küzdelemmel, a társadalmi fejlődéssel, a természeti és környezeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodással, az Európai Unió politikai koherenciájának javításával, minden szinten jobb kormányzati módszerekkel és a fenntartható fejlődés finanszírozásával foglalkoznak.

3. MIÉRT VAN SZÜKSÉG FELÜLVIZSGÁLATRA?

A Bizottság elkötelezett az iránt, hogy minden új Bizottság mandátumának kezdetén felülvizsgálja a stratégiát. A két legutóbbi, 2004. júniusi és novemberi Európai Tanács mindezt örömmel fogadta. Ezenkívül több olyan fejlemény is történt, amelyek még inkább indokoltá teszik a felülvizsgálatot ebben az időpontban:

- a nem fenntartható tendenciák rosszabbra fordulása, nevezetesen a természeti erőforrásokra, a biológiai sokféleségre és az éghajlatra gyakorolt fokozódó nyomás, a szívésen fennálló egyenlőtlenség és szegénység, valamint a népesség elöregedéséből eredő, fokozódó gazdasági és társadalmi problémák;
- Európa nem kielégítő gazdasági teljesítménye, amelyet a folytatódó globalizáció és az újonnan iparosodott országok, úgy mint Kína, India és Brazília felemelkedése által előidézett, versenyre gyakorolt nyomás kísér, és a gazdasági verseny fokozódását és a nemzeti termelési struktúrák lehetséges változását jelenti, amelyek a fenntartható fejlődésre globális szinten gyakorolnak hatást;
- fokozott végrehajtási erőfeszítéseket kell társítani azokhoz az új, nemzetközi vállalásokhoz és tárgyalásokhoz, amelyek mind hozzájárulhatnak a globális fenntartható fejlődéshez (úgy mint a WTO Dohai Fejlesztési Programterve, a WSSD-n jóváhagyott Johannesburgi Végrehajtási Terv, a monterrey-i kötelezettségvállalások a fejlődés finanszírozására vonatkozóan és a Millenniumi Fejlesztési Célok);
- az új, biztonságot fenyegető jelenségek, úgy mint a terrorizmus (a 2001. szeptember 11-i és a 2004. március 11-i támadások), a természeti katasztrófák (áradások), az egészségügyi válsághelyzetek (pl. a SARS) felkeltették a

sebezhetőség közvetlenebb érzetét. Mind többen ébrednek annak tudatára továbbá, hogy cselekedni kell a szervezett bűnözés, a korrupció és a fajgyűlölet ellen;

- a felülvizsgálatnak végül számításba kell vennie az Európai Unió 25 tagállamra való bővülését, a legtöbb tagországban kidolgozott nemzeti fenntartható fejlődés stratégiákat, valamint a helyi és regionális hatóságok nagyobb mérvű részvételét.

4. AZ ELÉRT HALADÁS ÖSSZEGZÉSE

Bár némi előrehaladást sikerült elérni a stratégia megvalósításában és nem lehet azonnali eredményekre számítani, világos, hogy még rengeteg a tennivaló. Kevés jel utal arra, hogy a fenntartható fejlődést veszélyeztető tényezők legtöbbjét sikerült volna a visszájára fordítani. Ezek sürgős és folyamatos figyelmet igényelnek. Az előrehaladásról részletesebb beszámoló a Bizottság személyzeti munkadokumentumában⁶ található, számos jelentős eredményt érdemes kiemelni.

- **A politikai döntés-előkészítés és döntéshozatal módjának megváltoztatása.** 2001-től „új politikai döntéshozatali módszer” bevezetésére került sor a politikák koherensebbé tétele és a fenntartható fejlődést előmozdító megfelelő feltételek kialakítása érdekében.

A politikai koherencia javítása

Központi célkitűzés a szerződések több, horizontális elvének integrációja valamennyi EU-politikába. Ilyen EU-intézkedésre példa a „cardiffi folyamat”, amely a környezetvédelmi megfontolások ágazati politikákba történő integrációját mozditja elő. A cardiffi folyamat első, 2004-ben történt összegző értékelése azonban azt mutatta, hogy mindeddig csak korlátozott mértékű előrelépés történt.

A politikai koherencia javításának elősegítése érdekében a Bizottság 2003-ban új hatásvizsgálati mechanizmust vezetett be. Feladata a fontosabb politikai előterjesztések gazdasági, környezeti és társadalmi következményeinek integrált értékelése, és hogy az egymással szemben álló célok közti kompromisszumos lehetőségeket világosabbá tegye. A Bizottság eddig több, mint 50 hatásvizsgálatot végzett el a politikák széles skáláját illetően, a viszontbiztosítási irányelvhez kapcsolódó javaslatoktól a cukorpiac közös szervezésére vonatkozó politikai irányvonalak kialakításán át, a Natura 2000 finanszírozásáig. A külpolitikákat illetően minden fontosabb kereskedelmi tárgyaláson végeztek fenntarthatósági hatástanulmányt.

A nyitott koordináció módszerének kialakítása

A nyitott koordináció módszere nagyhatású eszköze lehet a jó módszerek cseréjére való ösztönzésnek, az érdekelt bevonásának és mozgósításának, továbbá a tagállamokra történő nyomásgyakorlásnak a stratégiaibb és integráltabb megközelítés elfogadása és hatékonyabb politikák megvalósítása érdekében. A Bizottság és a tagállamok például közös célkitűzéseket és mutatókat fogadtak el a

⁶ SEC(2005) 225.

társadalmi integráció és a nyugdíjak vonatkozásában. A legtöbb tagállam számszerű értékeket tűzött ki a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentése érdekében.

Az árak és az ösztönzők helyes kialakítása

Az ösztönöz a termelési és fogyasztási szokások megváltoztatására, ha a piaci árak a gazdasági tevékenységek valódi társadalmi költségeit tükrözik. Ennek elérése érdekében olyan piaci alapú eszközök egészíthetik ki hatékonyan a hagyományos szabályozói intézkedéseket, mint a környezetvédelmi adók, a kibocsátás-kereskedelmi mechanizmusok és a támogatások. EU-szinten az elmúlt években történt előrelépés e területen, de a döntéshozatal — különösen az adózást illetően — néha még mindig nehézkes a Tanács egyhangúságot követelő döntési eljárása miatt. Az EU-szinten elfogadott piaci alapú eszközök példaként felhozható az energiaadóról szóló 2003. évi irányelv, amely a közösségi minimális adókulcsok rendszerét kiterjeszti a kőolajféleségekről a többi energetikai termékre, továbbá az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási kvótáinak 2005-ben bevezetett, EU-szintű kereskedelmi rendszere, amely a kiotói célkitűzések végrehajtását hivatott elősegíteni.

A tudományba és a technikába történő beruházás

A gazdasági növekedés és a társadalmi és környezetvédelmi fenntarthatóság közti egyensúly eléréséhez kulcsfontosságú az ismeretek és a technika fejlődése. Sok a kihasználható szinergia a minőségi és teljesítménynövelő újítások és az energiafelhasználás optimalizálását célzó, a hulladékkezelésre és a biztonság növelésére irányuló újítások között. A nagyobb energiahatékonysággal működő gépek például kevesebb természeti erőforrást használnak fel, így kevesebb káros anyagot bocsátanak ki. Az új technológiákba történő beruházások emellett munkahelyeket teremtenek és serkentik a növekedést. Az EU e téren kifejtett intézkedései közé tartoznak a 6. kutatási és technológiafejlesztési keretprogram a fenntartható fejlődésre irányuló tevékenységei. A környezetvédelmi technológiák cselekvési terve a hidrogén üzemanyagcellák, a napelemek, a fenntartható vegyészet, a vízellátás és a szennyvíz-feldolgozás technológiai platformjainak kutatásait mozdítja elő. Az EU olyan technológiák alkalmazásának megkezdését is ösztönzi, amelyek hatással bírnak társadalmi rendszerünkre, ilyenek például a közegészségügyi rendszerek⁷.

Kommunikáció, a polgárok és a vállalkozások mozgósítása

A civil társadalom és a magánszektor fontos szerepet játszik a fenntartható fejlődésben. EU-szinten több kezdeményezés is történt e csoportok aktív részvételének bátorítása érdekében, valamint, hogy javítsák a konzultációs eljárás minőségét és fokozzák az érdekelték mozgósítását. A Bizottság többek között minimumszabályokat fogadott el az érdekelttekkel folytatandó konzultációkat illetően, továbbá javított a környezetvédelmi döntés-előkészítésre vonatkozó tájékoztatás minőségén és bővítette az egyeztetésbe való bekapcsolódási lehetőségeket.

⁷

Erre példa a nemrégiben elfogadott e-egészségügy cselekvési terv: az európai polgárok közegészségügyi ellátásának javítása – cselekvési terv az európai e-egészségügyi területet illetően, COM(2004) 356.

Különbféle kezdeményezéseket is tett, hogy előmozdítsa a társadalmilag felelős vállalati magatartás terjedését.

- Nem fenntartható tendenciák

Éghajlatváltozás és tiszta energia

Az elmúlt száz év során Európa hőmérséklete gyorsabban emelkedett, mint a globális átlag (Európában $0,95^{\circ}\text{C}$, míg a világszerte $0,7^{\circ}\text{C}$); kilenc gleccser közül nyolc jelentős mértékben visszavonult; nőtt a szélsőséges időjárási események – aszály, hőhullám, áradás — gyakorisága⁸. A globális hőmérséklet emelkedésének olyan szinten tartása, ahol még nem valószínű veszélyesebb éghajlatváltozás, az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának jelentős mértékű visszafogását követeli meg. Egyes becslések szerint a 2002. évi szélsőséges események által okozott kár eléri a 25 milliárd eurót⁹. A megbízható és megfizethető energiaellátás messze nem magától értetődő a fejlődő világban, ahol több mint 2 milliárd ember elsődleges energiaforrása a biomassza (fa, hulladék, stb.) és 1,6 milliárd nem jut elektromos áramhoz.

Az európai éghajlatváltozási program (ECCP) szolgál az éghajlatváltozással szembeni intézkedések fő hajtóerejeként Európában. Létfontosságú energetikai kezdeményezéseket és a 2005. január 1-jén útjára indított, az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási kvótái EU-szintű kereskedelmi rendszerét tartalmazza. Az EU számos olyan intézkedést is támogat regionális alapjain keresztül, amelyek az éghajlatváltozás problémájának kezeléséhez járulnak hozzá. Míg azonban a legfrissebb adatok szerint a 15 tagállamból álló EU 2002-re az 1990-es szinthez képest 2,9 %-kal csökkentette az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, ennél sokkal többre van szükség ahhoz, hogy 2008 és 2012 között elérje a Kiotói Jegyzőkönyvben előírt 8 %-os csökkenést az 1990-es szintről. Nemzetközi szinten az EU vezető szerepet játszott a Kiotói Egyezmény ratifikálásának előmozdításában és a 2002-es, a Johannesburgban megrendezett fenntartható fejlődés világszintű csúcstalálkozója (WSSD) vállalásainak megvalósításában. Az EU a Johannesburgi Megújuló Energia Koalíció keretében világszinten szorgalmazza a megújuló energiaforrások használatát. Az EU energetikai kezdeményezése hozzájárulás a WSSD-hez és arra irányul, hogy javítsa a megfelelő, fenntartható és megfizethető energetikai szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségeit a vidéki, városkörnyéki és városi körzetekben.

Az új energia-hatékonysági kezdeményezés elfogadása által Európa megújította az energia-hatékonyság érdekében történő valódi előrelépés iránti elkötelezettségét.

⁸ Az EGT jelentése: „Impacts of Europe’s changing climate” — Európa éghajlatváltozásának hatásai, 2004. augusztus.

⁹ Munich Re csoport, Geokockázat kutatási részleg, 2004. január.

2001 óta tovább növekedett az EU-ban a közegészségügyi veszélyforrások száma. A helytelen életmóddal kapcsolatos és a krónikus megbetegedések világszerte egyre gyakoribbak. Az elhízás tendenciái a legriasztóbbak (10-40 %-os növekedés az utóbbi 10 évben a legtöbb EU-országban). A HIV/AIDS-járvány globálisan elérte eddigi csúcspontját (39,4 millió) és az újonnan jelentett HIV-fertőzöttek száma 1996 óta több mint megduplázódott Európában. Az egész világra jellemző kiterjedtebb kapcsolatok és a fokozott mobilitás megnövelte az olyan fertőző betegségek okozta veszélyt, mint a madárinfluenza vagy a SARS. A bioterrorizmus szintén új elem. A fejlődő országokban a közelmúltban elért kedvező fejlesztési és egészségügyi eredmények ellentétes fordulatot vettek, a főbb fertőző betegségek terjedése komolyan veszélyezteti jövőbeni fejlődésüket. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) becslése szerint az egészségtelen környezet miatt minden évben 5 millió gyermek hal meg világszerte.

A 2001 óta megtett intézkedések közé tartozik a génkutatás finanszírozása az antibiotikumokkal szembeni ellenálló képesség legyőzése érdekében, közös EU felügyeleti és korai riasztási rendszer kiépítése a fertőző betegségek vonatkozásában, egy új, a vegyszerekre vonatkozó, EU-szintű szabályozói keretrendszerrel illető javaslat elfogadása (REACH), a 2004-2010 közötti időszakra vonatkozó európai környezetvédelmi és egészségügyi cselekvési terv elfogadása, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) és a Fertőző Betegségek Európai Központja (ECDC) létrehozása.

Nemzetközi szinten az EU a HIV/AIDS, a tuberkulózis vagy a malária kutatásának finanszírozását jelentősen megnövelte. Támogatja a létfontosságú gyógyszerek árának csökkentését is a fejlődő országokban.

Szegénység és társadalmi kirekesztés

A szegénység és a társadalmi kirekesztés fokozódó probléma. Az EU-ban a lakosság mintegy 15 %-át veszélyezteti a szegénység. Egyes új tagállamokban különös aggodalomra ad okot a helyzet. További aggasztó jelenség a szegénység és a kirekesztettség továbböröklődése a nemzedékek között, valamint a népesség egyes alcsoportjainak aránytalanul nagy teherviselése (pl. munkanélküliek, egyedülálló szülők, fogyatékkal élők, etnikai kisebbségek). Világszerte a Föld 6 milliárd lakójából 2,8 milliárd napi 2 eurónál kisebb összegből kénytelen megélni.

Az EU tagállamai megállapodtak abban, hogy közös célok kitűzésével, nemzeti cselekvési tervek kidolgozásával és az ezekben elért előrehaladás figyelemmel kísérése céljából közös mutatók alapján történő értékelés által összehangolják a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni politikáikat. Az Európai Bizottság támogatja ezt a koordinációs folyamatot. Az európai regionális politika is finanszírozza e célt, például az oktatásba, a szakképzésbe és a helyi foglalkoztatásba történő beruházások által.

E kérdések világszintű megoldása érdekében az EU fejlesztési politikája fő céljának a szegénység jelentős mértékű csökkentését és végső soron megszüntetését tűzi ki. Különböző intézkedések végrehajtására került sor a szegénység megszüntetése és a

fenntartható fejlődés érdekében a dohai, a monterrey-i és johannesburgi csúcstalálkozókra létrehozott új, globális partnerség keretében.

Elöregedő társadalom

A népesség növekedése az előrejelzések szerint az EU-ban véget ér. Csökkenő számú dolgozó népességnek kell majd növekvő számú idős embert eltartania. Az időskorú függőségi hányad az előrejelzések szerint a 2004-es 24 %-ról 2050-re 47 %-ra nő majd.

Míg a születéskor várható élettartam növekedése jelentős eredmény, Európa öregedő társadalmá olyan fenntarthatósági problémákat vet fel, amelyeket kezelni kell. Sem a bevándorlás, sem a születési szám gyors emelkedése nem fordíthatja meg az idős emberek arányának jelentős emelkedését a társadalomban az elkövetkező két évtized során.

A Bizottság együtt dolgozik a tagállamokkal a társadalombiztosítási rendszerek korszerűsítésén, hogy azok pénzügyileg fenntarthatók és társadalmi szempontból megfelelők legyenek. Ide tartoznak az idősebb munkavállalók aktív életszakaszának a meghosszabbítását célzó intézkedések. A barcelonai Európai Tanács által megállapított cél az, hogy 2010-ben az 55-64 év közöttiek fele dolgozzon és hogy 2010-re a nyugdíjba vonulásra a jelenlegi gyakorlathoz képest 5 évvel később kerüljön sor. A pénzügyi oldal megoldása mellett fejleszteni kell az egészségügyi rendszereket is, hogy képesek legyenek megbirkózni az idősebbek részéről várhatóan megnyilvánuló nagyobb kereslettel, különösen az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés tekintetében. Az Unió e téren megkönnyíti a strukturált együttműködést és a helyes gyakorlat cseréjét.

A természeti erőforrás-gazdálkodás

A népesség gyors globális növekedése azt jelenti, hogy 2010-re a jelenleginél 400 millióval több ember él majd a Földön, elsősorban a városokban. Egy olyan világban, amelynek elemei egyre inkább „kölcsonösen függnek egymástól” nem termelhetünk és fogyasztunk tovább az eddigi módon. Veszélyben a biológiai sokféleség. Világszerte 15 500 növény- és állatfajt fenyeget közvetlenül a kihalás veszélye. Az elmúlt évtizedekben jelentős számú a veszteség gyakorlatilag valamennyi ökoszisztéma és faj tekintetében (állati, növényi, erdei, édesvízi, termőtalaj stb.). Az édesvízkészlet szintén veszélyben levő természeti kincs. A globális vízprobléma emberi életet veszélyeztet, fenyegeti a fenntartható fejlődést, végső soron a békét és a biztonságot.

A biológiai sokféleség csökkenésének 2010-ig történő megállítása EU-célkitűzésének elérése érdekében tett politikai intézkedések közé tartozik a közös agrárpolitika, továbbá a közös halászati politika reformja és a Natura 2000 hálózat létrehozása. Jelenleg folyik a biológiai sokféleség csökkenésének 2010-ig történő megállításáról szóló közlemény kidolgozása. Az erőforrások kihasználása hatékonyságának növelésére irányuló intézkedések közé tartozik az elhasznált elektromos és elektronikai berendezések maradványai kezeléséről szóló EU irányelv, valamint a Bizottságnak az integrált termékpolitikára vonatkozó közleményei. A 2000-2006 közötti időszakban az Európai Unió nagy összegeket fordít a Strukturális és Kohéziós

Alapokból a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése, továbbá az ipari, városi és természeti környezet rehabilitációja és fenntartása társfinanszírozására.

A nemzetközi kezdeményezések közé tartozik az EU vízügyi kezdeményezése – „Víz az életért” –, amelyet a fenntartható fejlődés világszintű csúcstalálkozója határozatainak eredményeként dolgoztak ki. Az EU vezető szerepet játszik ezenkívül a biológiai sokféleségről szóló egyezményben és abban a munkában, amelynek célja tízéves keretprogram létrehozása a fenntartható fogyasztás és termelés érdekében.

Területhasználat és közlekedés

Bár cél a közlekedés leválasztása a GDP-növekedésről, a közlekedés volumene továbbra is gyorsabban nő, mint a GDP. Ez számos területre van hatással, a zsúfoltságtól és a légszennyezés miatti egészségügyi problémáktól a CO₂-kibocsátás növekedéséig, ami az éghajlatváltozással kapcsolatos EU-célkitűzések megvalósítására gyakorol hatást.

Az EU számos politikai kezdeményezést tett a közlekedés növekedéséből fakadó kedvezőtlen tendenciák visszaszorításának érdekében. Bátorítja a közúti szállításról a kevésbé környezetszennyező közlekedési módokra való átállást, amilyen például a környezetbarát autóbuszok használata, a hajózás, vagy a vasút. A Bizottság azt is javasolta, hogy a közlekedési igényekre gyakorolt hatás céljából a tagállamok vezessenek be úthasználati díjat, ezáltal a közlekedési eszközöket igénybe vevők fizessék meg a közúthasználat teljes társadalmi költségét (pl. euro matrica irányelv). Eddig azonban nem sok minden történt ez ügyben. Továbbá jelentős, jöllehet a forgalom növekedése és az ahhoz kapcsolódó igények fokozódása miatt összességében nem sok kedvező változást eredményező előrelépés történt a járművek és az üzemanyagok műszaki fejlesztése terén, köszönhetően az EU jogszabályainak és kezdeményezéseinek. Végül tovább folynak a városi környezet és a területkezelés javítását célzó intézkedések, például az EU strukturális alapok „Urban II” programja és a kutatási keretprogram támogatásával. A Bizottság tematikus stratégiát is kidolgoz a városi környezetre vonatkozóan, amelyet 2005-ben tesz majd közzé.

A fenntartható fejlődés külpolitikai szempontjai

A fent felsorolt, nem fenntartható tendenciák mellett a fenntartható fejlődés globális szintű előmozdítása többek között az alábbi EU-intézkedéseket tartalmazza:

– A globalizáció kihasználása

A globalizáció az az új összefüggésrendszer, amelynek keretében meg kell valósítani a fenntartható fejlődést. Bár komoly lendületet adhat a fenntartható fejlődésnek, a globalizáció eredményeiből túl gyakran részesednek egyenlőtlenül az országok és az azokon belüli régiók. A szabályozatlan integráció kedvezőtlen hatást gyakorolhat a környezetre és a társadalom egészére.

Az EU a globalizációhoz kapcsolódó kérdések koherens és integrált megközelítését támogatja a WTO-ban, a nemzetközi pénzügyi intézményeknél (IFI-k) és az ENSZ testületeiben. Emellett a legfontosabb testületek, például a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet megerősítését is támogatja.

A fejlődő világ a globális gazdasághoz történő hatékony és igazságos integrálásához nélkülözhetetlenek a folyamatban levő WTO-tárgyalások és a Dohai Fejlesztési Programterv (DDA). Az EU 2002 óta következetesen azon dolgozik a DDA-tárgyalásokon, hogy a globális fenntartható fejlődést illető célkitűzéseit elfogadtassa a tárgyalási fejezetek nagy részében. Ezenkívül, mivel a fejlődő országok a globális kereskedelmi rendszerbe való beilleszkedését célzó erőfeszítéseit hatásosan támogatni kell, a kereskedelemhez kapcsolódó támogatásokat jelölték ki az EU fejlesztési együttműködései egyik kulcsterületének. A pénzalapok kihelyezése során minden döntéshozatali szinten figyelembe veszik a kereskedelemhez kapcsolódó támogatások alkalmazásának lehetőségét.

Az EU továbbá a WSSD óta a DDA keretein kívül is fontos lépéseket tett a kereskedelem-politikához kapcsolódó támogató intézkedések végrehajtását illetően. Többek között folytatta erőfeszítéseit arra vonatkozóan, hogy minden folyamatban levő vagy jövőbeni kétoldalú és regionális tárgyalás tematikájába lényegi elemként felvegye a fenntartható fejlődés kérdését.

– Felelősségteljesebb kormányzás globális szinten

A felelősségteljes kormányzás és a demokrácia előmozdítása kritikus tényező a Millenniumi Fejlesztési Célok elérése érdekében. A Millenniumi Nyilatkozat leszögezi, hogy az olyan környezet megteremtése, amely a fejlődést és a szegénység megszüntetését segíti, többek között azon múlik, hogy minden országban és nemzetközi szinten is a felelősségteljes kormányzás módszereit követik-e, valamint hogy a pénzügyi, monetáris és kereskedelmi rendszerek átláthatók-e.

A Bizottság az intézményi kapacitásfejlesztéssel, a felelősségteljes kormányzati módszerekkel és a jogállamisággal a kormányzásról és fejlesztésről szóló közleményében foglalkozott, amely az intézményi kapacitásfejlesztésre és a különböző helyzetben levő országok kormányzásáról szóló párbeszédre összpontosított. Erőfeszítések történtek annak érdekében is, hogy előmozdítsák a fenntartható fejlődést minden nemzetközi és regionális együttműködési megállapodásban és politikai eszközben. Továbbá a hatékonyan működő multilaterális kapcsolatrendszer kialakítása érdekében tett uniós erőfeszítések középpontjában a fenntartható fejlődést szolgáló, erőteljesebb nemzetközi kormányzás áll.

- A fejlesztések finanszírozása

A Millenniumi Fejlesztési Célok eléréséhez pénzre van szükség. Az ENSZ által kitűzött cél azonban, amely a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,7 %-át hivatalos fejlesztéstámogatásra (ODA) fordítaná, még messze nem valósult meg.

Az EU nyolc, kifejezett kötelezettségvállalásban határozta meg hozzájárulását a fejlesztési folyamat finanszírozásához, amelyeket az Európai Tanács 2002. március 14-i, Barcelonában tartott ülésén hagyott jóvá. A legutóbbi ellenőrző jelentés azt vetíti előre, hogy a kibővült (25 tagú) EU közösség egészében túlszárnyalja közbülső célkitűzését, hogy az ODA a GNI 0,39 %-át tegye ki és 2006-ra a GNI 0,42 %-át, azaz a becslések szerint 38,5 milliárd eurót fordít majd tengerentúli fejlesztési segélyekre. A 2002–2006 közötti időszakban mozgósított kiegészítő források teljes összege 19 milliárd euro.

II. rész: A kihívásoknak való megfelelés

5. IRÁNYADÁS A JÖVŐRE VONATKOZÓAN

A továbbra is fennálló kihívások fényében Európának nem szabad megelégednie a fenntartható fejlődésre és a jobb életminőségre vonatkozó, hosszú távú napirendjét illetően tett kötelezettségvállalásával, hanem meg kell találnia ezek kezelésének hatékonyabb módját.

5.1. Az Európai Unió fenntartható fejlődés stratégiája alapelveinek megerősítése

A fenntartható fejlődés koncepcióját és a fenntartható fejlődés stratégia, valamint a lisszaboni stratégia közti kiegészítő jellegű kapcsolatot az előszóban tisztáztuk.

Ezen túl a felülvizsgálat megerősíti majd a fenntartható fejlődés lényegében **háromdimenziós jellegét**, és hogy ez a stratégia zárókövét jelenti – ennek értelmében fejlődés csak a gazdasági növekedés, a társadalmi integráció és a környezetvédelem együttes jelenléte mellett érhető el mind Európában, mind pedig a világ többi részén.

A felülvizsgálat az **EU hozzájárulását a globális fenntartható fejlődéshez** két módon veszi figyelembe: először, a stratégia által kezelt hat nem fenntartható tendencia nemzetközi vonatkozásainak kezelésével; másodszor, annak az EU azon külpolitikáiba való integrálásával, amelyek a globális fenntartható fejlődéshez járulnak hozzá. Ennek során az EU újra kinyilvánítja és megerősíti elkötelezettségét, hogy kész vezető szerepet vállalni a globális szintű fenntartható fejlődés napirendjének megvalósításában.

5.2. A politikai döntéshozatal és a politikai koherencia új megközelítésének megerősítése

A felülvizsgálat megerősíti „**a politikai döntéshozatal új megközelítési módját**”, mint a fenntartható fejlődés az EU politikai döntéshozatala középpontjába helyezésének legfontosabb eszközét. A jövőbeni EU fenntartható fejlődés stratégia kiváltképp az EU Jobb Szabályozási Napirendje különféle összetevőinek ad majd lendületet, ideértve a hatásvizsgálatot, az érdekeltekkel folytatandó konzultációt és a szabályozás egyszerűsítését.

Ez azt jelenti, hogy a fenntartható és költséghatékony politikai döntéshozatalt továbbra is előmozdítják a jobb szabályozás révén. Ide tartozik a **kiegyensúlyozott hatásvizsgálati mechanizmus** hatékonyabb végrehajtása, amely a Bizottság mind belpolitikai, mind külpolitikai kezdeményezéseire vonatkozik. Ezenkívül a fenntarthatósági hatásvizsgálatokat továbbra is alkalmazzák a fontosabb kereskedelmi megállapodások megkötése előtt. Noha az eszközt az első tanulságok

figyelembevételével a közelmúltban kiigazították¹⁰, továbbra is figyelmet fordítanak a módszer lehetséges javításának lehetőségeire, kivált, ami a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szempontjait illeti. Ebben a vonatkozásban a Bizottság szándékában áll az érdekeltekkel az EU politikáiról folytatott konzultációt is javítani. Ezenkívül figyelmet fordít az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal létrejött intézményközi megállapodás¹¹ nyomán követésére (pl. arra, hogy az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a hatásvizsgálatra vonatkozóan ugyanazokat az elveket és szabványokat kellene alkalmaznia, amikor a Bizottság javaslataival kapcsolatos jelentős módosítások hatásvizsgálatát végzik el).

Az új megközelítéshez tartozik a **nyitott koordináció módszere**, nevezetesen a társadalmi integráció, a munkaerőpiachoz való hozzáférés, valamint a szociális védelem területén, ahol e módszer kulcsszerepet játszik a szociális védelmi rendszerek korszerűsítésében.

A politikai döntéshozatal új megközelítési módjának részeként a Bizottság folytatja a **piaci alapú eszközök** alkalmazásának előmozdítását, hogy az erőforrások valódi társadalmi és környezetvédelmi költségét tükrözze. A tagállamokat például felkéri, vizsgálják meg, hogyan tudnák az adóterheket a munkaerőről a környezeti károk okozóira áthelyezni. A felülvizsgálat továbbá hangsúlyozza majd a **tudományba és technikába** történő beruházások fontosságát is a fenntartható fejlődés érdekében. A környezetvédelmi újítások további előmozdításának lehetséges eszköze az EU kutatási programja, a Bizottság innovációs politikája, valamint a közbeszerzés. A fenntartható kutatásra, tudományra és technológiára vonatkozó, külső partnerekkel folytatott információcserét is támogatják.

5.3. A legfontosabb, nem fenntartható tendenciákra való összpontosítás folytatása és a nem fenntartható tendenciák közötti kapcsolat részletesebb feltárása

A felülvizsgálat fenntartja majd a stratégiának a **fenntartható fejlődést fenyegető fő tendenciákra** irányuló összpontosítását. Ezek közül a tendenciák közül sok csakis hosszan tartó, folyamatos intézkedések segítségével oldható meg és társadalmaink és gazdaságaink működésének nagyobb mérvű szerkezeti változtatásait igényli. Ez azonban nem jelenthet indokot a rövid távú cselekvés elmaradására.

A felülvizsgálat ezért tartalmazni fogja **azoknak a nem fenntartható tendenciáknak az átfogó értékelését, amelyekre a jelenlegi stratégia kiterjed**, tekintettel az elkövetkező években szükséges célkitűzések és intézkedések meghatározására. A 2001-ben meghatározott prioritási területeket összhangba kell hozni az EU nemzetközi vállalásaival, amelyeket a fenntartható fejlődés világszintű csúcstalálkozóján, a fejlesztési támogatásokról szóló ENSZ-konferencián, az ENSZ Millenniumi Nyilatkozatához kapcsolódóan és más, multilaterális megállapodások vonatkozásában tett. A prioritások a tíz új tagállam csatlakozása — és a nem is olyan távoli jövőben várható további bővítések — miatt is korszerűsítésre szorulnak, mert ezek új kihívásokat jelentenek az Uniónak azon képessége számára, hogy kezelje a

¹⁰ A hatásvizsgálatok kiigazítása: a következő lépések — a versenyképesség és a fenntartható fejlődés támogatása érdekében, SEC (2004) 1377., 2004.10.21.

¹¹ Intézményközi megállapodás a jobb jogalkotásról, HL C 321., 2003.12.31., 1.o.

nem fenntartható tendenciákat. Ebben az összefüggésben a felülvizsgálat áttekinti majd a korlátozott számú, korábban nem vizsgált tendencia hozzáadásának lehetőségét is, köztük a gazdasági szempontból nem fenntartható tendenciákat.

Végezetül a felülvizsgálat nagyobb figyelmet fordít majd a **kijelölt nem fenntartható tendenciák összefüggéseire** is. Igyekszik majd maximalizálni a kedvező szinergiákat és csökkenteni az ellentéteket. Például a közlekedésnek a közútról a vasútra való áttelése által egyszerre lehet csökkenteni az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását és a közutak zsúfoltságát (ily módon kölcsönösen nyertes helyzet alakul ki). Másik példa lehet, hogy az alapvető technológiai váltásba történő beruházás hogyan eredményezheti a versenyképesség és ugyanakkor a környezet minőségének javulását és a társadalmi kohézió erősödését.

5.4. Célkitűzések, célok és mérföldkövek kialakítása

A 2001. évi stratégiában alkalmazott megközelítés a nem fenntartható tendenciák mindegyikéhez kapcsolódó középtávú fő célkitűzések, valamint ezek kezelését szolgáló intézkedések meghatározására irányult. A felülvizsgálat megerősíti a világosabb célkitűzések és a kapcsolódó határidők kialakításának szükségességét, mint a prioritási területeken végrehajtandó cselekvések összpontosításának és az elért haladás mérésének eszközét.

Bár a tendenciák hosszú távú problémákat jelentenek, amelyek hosszú távú megoldásokat igényelnek, az egyetlen eszköz, amely biztosíthatja, hogy a társadalom a megfelelő irányba mozduljon, világos köztes célok kialakítása és az előrehaladás mérése. A hosszú távú célkitűzések meghatározása tehát nem lehet a cselekvés halogatásának eszköze.

A felülvizsgált stratégia ezért a nem fenntartható tendenciák mindegyikéhez új fő célkitűzéseket fog hozzárendelni és köztes mérföldköveket határoz meg, melyek lehetővé teszik, hogy az EU figyelemmel kísérje a célok megvalósulását. Az operatív célkitűzéseket és cselekvési terveket a megfelelő ágazati bel- és külpolitikák keretében jelölik ki, amelyek ugyanakkor a politikai kezdeményezések fő végrehajtási és ellenőrző eszközei lesznek, beleértve a Millenniumi Nyilatkozat, valamint a barcelonai és a monterrey-i csúcstalálkozók keretében megállapított nemzetközi kötelezettségvállalásokat.

5.5. A hatékony ellenőrzés biztosítása

A göteborgi határozat a stratégia évenkénti ellenőrzéséről, amelynek a tavaszi Európai Tanácsokra kell elkészülnie, nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A felülvizsgálatban új jelentéstételi rendszert dolgoznak ki. A stratégiai célkitűzések rövid- és középtávú teljesítésére fog összpontosítani, a fenntartható fejlődés kérdéseivel foglalkozó aktuális jelentések lehetőség szerinti összekapcsolásával és egyszerűsítésével. Az intézmények feladatait az ellenőrzési folyamatban (különösen az Európai Tanács és az Európai Parlament szerepét) szintén világosabbá teszik.

Az ellenőrzés elsősorban a Bizottság által kidolgozott, a fenntartható fejlődésre vonatkozó mutatók alapján történik majd. Ezek többek között felhasználják az ágazati politikai folyamatok során kialakított különféle mutatókat is, valamint a lisszaboni reformprogram részeként meghatározott célok megvalósítását ellenőrző strukturális

mutatók kapcsán ezekből létrehozott összegzést. A hatékony ellenőrzés érdekében a jövőre vonatkozó modelleket dolgoznak ki, előrejelzéseket készítenek és tovább gyűjtik a tudományos adatokat.

5.6. Az elkötelezettség megerősítése és az állami, valamint magánszereplőkkel való együttműködés minden szintre kiterjedő javítása

További lépésekre van szükség az érdekelték figyelmének felkeltése, mozgósításuk és bevonásuk érdekében minden szinten. Egyértelművé kell tenni, mely intézkedésért, mely időpontban ki a felelős és kit terhelnek a költségek. Ennek érdekében a Bizottság feltárja, hogyan hozhatók létre hatékony partnerkapcsolatok a vállalatokkal, a szakszervezetekkel, a nem kormányzati szervezetekkel és a fogyasztói érdekvédelmi csoportokkal, különös tekintettel a felülvizsgálat összefüggéseiben azonosított, nem fenntartható tendenciák megszüntetését segítő módszerek megvitatására.

Nagyobb fokú összhangra fognak törekedni a fenntartható fejlődést előmozdító uniós, globális, országos, regionális és helyi kezdeményezések között. A lehetséges intézkedések közé tartozhat a közös prioritások meghatározása minden fő célkitűzésre vonatkozóan, a kölcsönös tanulási folyamat elindítása a tagállamok és/vagy a régiók között, valamint a legjobb gyakorlatra vonatkozóan állandó információcsere-mechanizmusok kialakítása.

Az Uniónak határain kívül is fel kell lépnie a további cselekvésre történő ösztönzés érdekében, mind az ipari országok és az átalakuló gazdaságok, mind pedig a fejlődő világ körében. A Bizottság a fenntartható fejlődés célkitűzéseire vonatkozó párbeszéd továbbfejlesztésére fog törekedni az EU-n kívüli partnerekkel, nevezetesen a harmadik országok közigazgatásával és civil szervezeteivel, valamint a nemzetközi szervezetekkel és a globális kérdésekkel foglalkozó nem kormányzati szervezetekkel.

6. A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

A Bizottság felkéri az Európai Tanácsot, az Európai Parlamentet, a tagállamokat, a regionális hatóságokat és a civil társadalom minden részét, hogy a stratégia javasolt irányvonalaira vonatkozóan tegyék meg megjegyzéseiket. A vitára az első alkalom az érdekelték 2005. április 14–15-i fóruma lesz, amelyet az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság szervez. A Bizottság ez év folyamán egy későbbi időpontban terjeszti elő az Unió felülvizsgált fenntartható fejlődés stratégiájára vonatkozó javaslatát.